

УДК 340.1

Вікторія Чернописька
Національний університет “Львівська політехніка”,
доктор юридичних наук,
доцент кафедри
цивільного права та процесу
Навчально-наукового інституту
права, психології та інноваційної освіти
viktoriiia.z.chornopyska@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-3230-5971

ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЯК МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ

<http://doi.org/10.23939/law2022.36.088>

© Чернописька В., 2022

У статті виявлено тенденції розвитку правових стандартів як міжнародно-правової категорії, визначено зміст цих стандартів та їх класифікацію. З’ясовано, що стандарт у правовому контексті, насамперед слід з’ясувати: чи стандарт – це окрема правова категорія, що закріплює права, свободи та обов’язки; чи стандарт – це правова категорія, що визначає висхідну точку для розвитку норм, але при цьому не породжує чітких прав, свобод та обов’язків.

Зауважено, що стосовно класифікації міжнародних правових стандартів не існує однієї переважаючої позиції, проте у статті доводиться, що їх доцільно класифікувати за наступними критеріями: 1) за зовнішньою формою вираження – договірні, звичаєві, такі, що містяться в актах дорадчих і консультативних органів міжнародних організацій, такі, що закріплені в судових рішеннях міжнародних судових органів, правові доктрини; 2) за суб’єктами їх встановлення – міжнародні стандарти ООН, РЄ, ЄС, їх дорадчих і консультативних органів тощо; 3) за змістом – цілі, принципи, норми; 4) за сферою дії – універсальні, регіональні, партикулярні; 5) за юридичною силою – імперативні (формально обов’язкові), диспозитивні (формально необов’язкові), декларативні, рекомендаційні (так зване “м’яке право” (Soft Law)); 6) за функціями в механізмі міжнародно-правового регулювання – матеріальні та процесуальні; 7) за ступенем визначеності змісту: абсолютно визначені (у якісному та кількісному вираженні), відносно визначені (якщо застосовуються як оціночні поняття).

Ключові слова: стандарт; держава; міжнародні правові стандарти; національна правова система; національне законодавство; права людини; гармонізація; інтеграційні процеси; міжкультурні організації.

Постановка проблеми. В умовах сучасної війни дедалі більшого значення набувають міжнародні стандарти забезпечення й захисту прав і свобод людини, європейські принципи і стандарти публічного права й законодавства різних галузей. Нині сприйняття міжнародних правових орієнти-

рів відбувається у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів, які є стратегічним вектором розвитку української держави. Міжнародні правові стандарти є основою для подальших стратегічних реформаційних процесів у всіх сферах суспільного життя, що в сукупності забезпечать утвердження й визнання в державі загальнолюдських цінностей поваги до прав людини і основоположних свобод, демократії, верховенства права.

Міжнародно-правові стандарти є результатом тривалої роботи великої кількості держав з вироблення узгоджених позицій в області прав людини. Держави спрямовують свою діяльність на дотримання певних універсальних цінностей, забезпечуючи повагу і захист прав людини всіма доступними способами. Вони відповідальні за виконання своїх зобов'язань в галузі прав і свобод людини перед своїм населенням і міжнародним співтовариством. А тому визнання і дотримання міжнародно-правових стандартів є одним із найважливіших обов'язків держави.

Аналіз дослідження проблеми. Дослідження теоретичних основ міжнародних правових стандартів є надто важливим і досить актуальним питанням сьогодення. Дане питання є об'єктом наукових розвідок досить широкого кола науковців, серед яких Ю. Білас, С. Голубок, О. Гораджаєв, В. Косович, С. Ляхівненко, С. Оганесян, Н. Раданович, О. Тіунов, В. Тацій, Ю. Тодика та інші. Вказані науковці розглядали дане право переважно лише як допоміжний об'єкт дослідження, а відтак нині ця проблема не є вичерпаною, що й обумовило вибір теми.

Метою статті є виявлення тенденцій розвитку правових стандартів як міжнародно-правової категорії, визначення змісту цих стандартів та їх класифікація.

Виклад основного матеріалу. Значущість та практика загального поширення міжнародних стандартів залежить від наукового розвитку цього феномену. Логіка наукового пошуку вимагає точного з'ясування змісту цієї дефініції та інших елементів цього правового явища. У контексті реформування національної правової системи словосполучення “міжнародні стандарти”, “європейські стандарти” є доволі популярними, вживаними, але разом з тим уявлення про сутність таких стандартів є дуже умовним.

Поняття “стандарт” належить до категорії особливого роду. Відповідно до однієї з дефініцій, наведених у тлумачних словниках англійської мови, стандарт (англ. standard) – це ознаки певного явища, встановлені компетентним органом, звичаєм або загальною згодою як модель чи практика. У філології “стандарт” тлумачиться як загальноприйнятий взірець, типова форма, норма, шаблон чого-небудь; те, що позбавлене індивідуальних особливостей [1, с. 372].

Із правової позиції стандарт – це, по-перше, зразок, еталон, модель, що приймається за вихідне для зіставлення з іншими подібними об'єктами; по-друге, нормативно-технічний документ, що встановлює комплекс нормативних правил і затверджений компетентним державним органом [2, с. 35].

Буквальне розуміння змісту цього терміну не спростовує правову характеристику цього поняття, що передусім пов'язано із фрагментарним законодавчим закріпленням дефініції “стандарт” у національному законодавстві та недосконалість його дослідження в сучасній національно-правовій доктрині. Юридична наука в етимологічному та онтологічному розумінні визначає стандарт як документ, який розроблений на основі консенсусу та затверджений уповноваженим органом, що встановлює призначені для загального і багаторазового використання правила, загальні принципи, настанови або характеристики щодо діяльності чи її результатів, процеси або послуги, з метою досягнення оптимального ступеня упорядкованості у певній галузі, дотримання яких є обов'язковим [3].

Аналізуючи стандарт у правовому контексті, насамперед слід з'ясувати: чи стандарт – це окрема правова категорія, що закріплює права, свободи та обов'язки; чи стандарт – це правова категорія, що визначає висхідну точку для розвитку норм, але при цьому не породжує чітких прав, свобод та обов'язків [4].

У науковій літературі існує подвійне тлумачення терміну “стандарт”. Семіотичний аспект категорії “правовий стандарт” полягає в тому, що остання може розглядатися як окрема норма, так і як документ, що встановлює комплекс норм, правил, вимог щодо об’єкту стандартизації, в якому з метою добровільного багаторазового використання встановлюються характеристики об’єкта [5]. Виникнення правового стандарту в деяких випадках подібне до виникнення правового звичаю, тобто спершу зароджується практика, що повторюється упродовж певного періоду часу, а пізніше за цією практикою визнається сила юридичної норми [4]. Правові стандарти можуть формуватися як на національному внутрішньодержавному рівні (національні стандарти), так і на рівні міжнародних (регіональних або універсальних) комунікацій (міжнародні стандарти).

Вагоме значення для праворозуміння має правильне співвідношення поняття “правовий стандарт” з іншими правовими категоріями, зокрема такими, як “правовий принцип” і “правова норма”.

У міжнародно-правовій літературі асигнують три групи правових норм: 1) норми міжнародного публічного права, які є узгодженими правилами держав і міждержавних організацій; 2) норми міжнародного приватного права, що регулюють невідносини фізичних та юридичних осіб; 3) норми “внутрішнього” права міжнародних організацій, що регламентують неміждержавні відносини власного характеру (наприклад, субординаційні відносини структурних підрозділів чи службовців міжнародної організації [6, с. 44].

Міждержавна організація для кожного виду відносин створює свою групу норм – публічно-правових, приватно-правових, адміністративних правил. Міжнародно-правовою нормою є створене угодою суб’єктів міжнародного права формально визначене правило поведінки, що регулює міждержавні відносини шляхом установлення прав і обов’язків для держав та інших суб’єктів міжнародного права, що визнається ними юридично обов’язковим, забезпечується юридичним механізмом охорони та виконується ними добровільно, а при необхідності – за допомогою особливого виду примусу [7, с. 38]. Науковці солідарними є у тому, що загальновизнані норми (норми міжнародного права) – це норми права, які визнаються більшістю держав того чи іншого співтовариства та які є загальними і універсальними для цих держав. Можна припустити, що міжнародно-правовими нормами закріплюються міжнародні стандарти, проте не усі міжнародні норми є правовими стандартами.

Експерти ООН пропонують позицію щодо співвідношення “правових принципів” і “правових стандартів”. Так, у преамбулі Бангалорських принципів поведінки суддів, схвалених резолюцією 2006/23 Економічної і Соціальної ради ООН від 27 липня 2006 р., зазначається, що принципи, зокрема принципи ООН щодо забезпечення незалежності правосуддя та суддів, мають на меті встановлення стандартів [8].

З огляду на це, можемо висновувати, що принципи права є основою для формування правових стандартів або ж і є такими стандартами. Враховуючи те, що відповідні правові норми закріплюють загальновизнані правові стандарти, можна зрозуміти, що принципи права можуть бути сформульовані у формі норм правового акта. Разом з тим принципи права, що мають на меті встановлення стандартів, можуть і не набути чіткого визначення окремою нормою, а бути сформульовані сукупністю норм, системний аналіз яких дозволяє встановити їх єдність й відповідність певному принципу.

Відтак вбачається, що правовими стандартами є єдині, типові принципи і правила, які отримали своє правове визнання в процесі усталеної практики їх застосування, шляхом повторюваності упродовж певного періоду та є загальноприйнятим базисом (системою окремих норм, принципів, правил тощо, або ж системою нормативно-правових документів), необхідною для функціонування певного правопорядку.

У ніякому офіційному міжнародно-правовому документі, яким закріплено правові стандарти, власне дефініції та будь-якого вичерпного переліку цих стандартів не надано. Міжнародні стандарти здебільшого визначаються на прикладах. У межах вітчизняної доктрини та серед представників зарубіжної доктрини існують альтернативні підходи до визначення поняття та класифікації міжна-

родних правових стандартів. Відтак остаточного варіанту не встановлено, тому досліджувану дефініцію не вироблено.

На думку вітчизняних вчених міжнародні стандарти – це міжнародно-правові норми і принципи, що закріплюють правила поведінки суб'єктів міжнародного права у тих чи інших сферах міжнародно-державного співробітництва. Міжнародні стандарти закріплюються у міжнародних документах (міжнародних договорах, угодах, конвенціях тощо) та встановлюють певні мінімальні вимоги, дотримуватися яких повинні всі держави. Окрім того, такі стандарти можуть міститися в документах, не наділених обов'язковою юридичною силою, що приймаються окремими міжнародними організаціями (висновки, рекомендації тощо) [9, с. 614].

Авторський підхід до дефініції міжнародних стандартів використовує вчений М. О. Баймуратов, на думку якого, підписання двома і більше державами міжнародних угод із переважного кола питань міжнародних відносин, їх легалізація та реалізація – це процес розробки, визнання, прийняття на себе зобов'язань з виконання та реалізації міжнародних правил поведінки, що мають нормативний, типологічний, стереотипний характер і в силу своєї обов'язковості, повторюваності та передбачуваності стають міждержавними, а в широкому розумінні – міжнародними стандартами [10, с. 20]. Не заперечуємо, що укладені державами міжнародні документи закріплюють міжнародні стандарти. Одночасно навряд чи логічно, щоб усі міжнародні правові акти, укладені суб'єктами міжнародного права, завжди закріплювали міжнародно-правові стандарти.

Так, С. Ляхівненко аналізуючи міжнародні правові стандарти з онтогносеологічних та функціональних позицій зазначає, що: 1) під ними, насамперед, розуміються єдині принципи і норми щодо поведінки суб'єктів права, які зафіксовані в основних джерелах міжнародного права як універсальних, так і в регіональних правових актах; 2) вони є оптимальними юридичними вимогами стосовно правових систем держав-учасниць міжнародного співтовариства; 3) вони відображають найкращі правові досягнення міжнародного права та співробітництва держав-членів міжнародної спільноти та держав-членів універсальних і регіональних міжнародних міжурядових організацій; 4) фіксуються у відповідних джерелах права у вигляді принципів і норм права; 5) вони об'єктивуються через основні джерела міжнародного права; 6) вони є обов'язковими вимогами для держав-учасників міжнародних договорів, що містять такі правові стандарти; 7) вони є основою для узгодження міжнародного і національного права [11, с.667].

Зважаючи геополітичне становище України, за якого наша держава знаходиться в центральній частині Європи та однаково близько від позаєвропейських центрів світової політики й економіки, при дослідженні міжнародних стандартів важливо окреслити зміст не лише “міжнародного стандарту”, а й “міжнародного регіонального стандарту”, оскільки не існує уніфікованого розуміння міжнародного : правового та європейського правового стандартів. Існуюча ситуація спричинена існуванням різних підходів до формування правових стандартів у рамках глобальної міжнародної організації – ООН і двох найбільших регіональних міжнародних об'єднань Європи – РЄ та ЄС.

Вчена Л. Луць у своїх дослідженнях відзначає, що в сучасних умовах правові стандарти використовуються для адаптації національних правових систем у межах європейського правового простору до європейських міждержавних правових систем. Вони містять принципи та норми права, які визнані державами-учасницями в межах міждержавно-правових систем, зафіксовані в міжнародно-правових актах та документах і сприяють правовій інтеграції національних правових систем у міжнародну спільноту [12, с. 175]. Загальновизнані європейські правові стандарти – це єдині, типові принципи і норми, що зафіксовані в основних джерелах права регіональних міждержавно-правових систем і є мінімальними правовими вимогами щодо правових систем держав-учасниць.

Європейська практика, на засадах якої впроваджуються правові стандарти, свідчить про наявність обов'язкових стандартів і стандартів, які мають рекомендаційний характер. Обов'язкові правові стандарти виражаються у правових нормах, які зобов'язують до належної поведінки. Саме ця особливість стандартів багато в чому визнає загальний напрям розвитку правової системи, оскільки за своєю правовою природою такі норми належать до норм-принципів, а отже, мають установчий

характер. Необов'язкові стандарти, які мають рекомендаційний характер, – це породження міжнародного права ХХ ст., коли “швидкість” їх розвитку не збігалася з можливостями й бажаннями окремих держав. Поділ європейських правових стандартів на згадані різновиди обумовив функціонування права у звичайному розумінні, тобто такого, яке має обов'язковий характер, і так званого “м'якого” права. Міжнародні стандарти існують у будь-якій сфері правового регулювання, проте вони здебільшого ототожнюються зі стандартами, які регулюють технічну сферу, оскільки є найпоширенішими [12, с. 44].

Нині важко уявити будь-яку сферу суспільного життя, у якій би не існувало загальноновизнаних міжнародних стандартів. Європейські правові стандарти формуються в рамках двох найбільших регіональних міжнародних об'єднань – Ради Європи і Європейського Союзу. Рада Європи встановлює передусім стандарти в гуманітарній сфері: щодо захисту прав людини, охорони довкілля, конституційного права, що зумовлено цілями й метою її функціонування. Європейський Союз – через директиви, регламенти й інші нормативно-правові акти – встановлює стандарти більшості сфер життєдіяльності населення ЄС.

Як зазначає О. Київець, сьогодні в міжнародному праві *de facto* створена та успішно функціонує ціла система стандартів, які регламентують різноманітні аспекти міжнародних відносин. Частина з них належить до пріоритетних сфер регулювання суспільних відносин. Для подальшого вдосконалення правової системи України та її входження в європейський правовий простір особливого значення набувають саме європейські правові стандарти. Це потребує активного вивчення основних сфер правового регулювання, насамперед у діяльності Європейського Союзу та Ради Європи із запровадження та дотримання європейських стандартів, що регулюють найважливіші сфери суспільних відносин [5]. Отже, йдеться про певні вироблені міжнародною спільнотою уніфіковані правила врегулювання правовідносин у тій чи іншій сфері,

Теоретико-методологічна специфіка дослідження поняття та змісту міжнародних правових стандартів полягає у тому, що правові стандарти будь-якої сфери не можна розглядати ізольовано від розвитку всієї правової системи, усіх її галузевих та інституціональних елементів. Водночас будь-які міжнародні стандарти мають відносно самостійну та незалежну природу: вони формуються у конкретно визначеній правовій системі, зумовлені розвитком цієї системи та є особливим інструментом “галузевого” призначення.

Міжнародні стандарти взаємодіють не лише із галуззю права, до якої вони належать, але й із тими суспільними відносинами, які регулюються іншими галузевими інститутами та нормами і в яких відображено природу самих правових відносин. Аналіз інститутів правової системи засвідчує, що міжнародні стандарти стосуються не лише законодавчих положень щодо регулювання окремих інститутів, а й усієї системи національного права в цілому, а також окремих конституційних інститутів (президента, парламенту, інститутів судочинства тощо) та інших суспільних відносин.

Сама ідея об'єднання європейських держав та міжнародно-правової інтеграції бере початок у далекому минулому, але саме на сучасному етапі розвитку міждержавних відносин ці процеси відіграють особливу роль. Постійне ускладнення функцій, які повинно здійснювати міжнародне право, зумовлює, відповідно, збільшення кількості джерел міжнародного права та, як наслідок, розширення системи міжнародних стандартів [14, с. 241]. Формування наукових доробок щодо застосування міжнародних правових стандартів у національному правопорядку є актуальним для більшості галузей права. Водночас дослідження міжнародних правових стандартів ускладняється відсутністю їх правового визначення, їх вичерпного переліку, загальної класифікації, відсутністю положень національного законодавства щодо механізму реалізації таких стандартів, критеріїв визначення їх обов'язкового чи рекомендаційного характеру в правозастосовній діяльності. Міжнародні правові стандарти зазвичай досить чітко сформульовані, проте їх логічне та адекватне застосування вимагає усвідомлення їх багаторівневої структури та специфічної природи цих стандартів. Беручи до уваги необхідність конструктивного дослідження цієї тематики, вбачаємо за доцільне класифікувати міжнародні стандарти.

Власну класифікацію системи стандартів правової держави пропонує В. Бринцев. Так, вчений виокремлює загальні стандарти – стандарти у сфері державного устрою, прав людини та матеріального права; процесуальні стандарти – стандарти окремих галузей судового процесу (адміністративного, цивільного, господарського, кримінального та ін.); судоустрійні стандарти – стандарти, на яких будується система судової влади [15, с. 56].

І. Назаров міжнародні стандарти у сфері судочинства класифікує за ознакою їх закріплення у міжнародних джерелах. Так, науковець виокремлює: а) базові міжнародні акти, де сформульовані універсальні принципи; б) практику Європейського суду з прав людини, що створює широку систему тлумачення кожного із принципів Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, їх зміст для кожного конкретного випадку; в) спеціальну міжнародно-правову базу; г) стандарти Європейського Союзу щодо побудови правових систем [16, с. 352].

Висновки. Отже, стосовно класифікації міжнародних правових стандартів не існує однієї переважаючої позиції, проте на наше переконання її доцільно класифікувати за наступними критеріями: 1) за зовнішньою формою вираження – договірні, звичаєві, такі, що містяться в актах дорадчих і консультативних органів міжнародних організацій, такі, що закріплені в судових рішеннях міжнародних судових органів, правові доктрини; 2) за суб'єктами їх встановлення – міжнародні стандарти ООН, РЄ, ЄС, їх дорадчих і консультативних органів тощо; 3) за змістом – цілі, принципи, норми; 4) за сферою дії – універсальні, регіональні, партикулярні; 5) за юридичною силою – імперативні (формально обов'язкові), диспозитивні (формально необов'язкові), декларативні, рекомендаційні (так зване “м'яке право” (Soft Law)); 6) за функціями в механізмі міжнародно-правового регулювання – матеріальні та процесуальні; 7) за ступенем визначеності змісту: абсолютно визначені (у якісному та кількісному вираженні), відносно визначені (якщо застосовуються як оціночні поняття).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Новий тлумачний словник української мови : у 4 т. (1998). Уклад. В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. К.: АКОНІТ. Т. 4. 941 с.
2. Юридическая энциклопедия. (1999). Под ред. М. Ю. Тихомирова. М.: Изд. госп. Тихомирова М. Ю. 526 с.
3. Закон України “Про стандартизацію”. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18#Text> (дата звернення: 11.09.2022 р.).
4. Consolidated versions of the Treaty on European Union on the Functioning of the European Union Official Journal C83 of 30.03.2010. URL: <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:FULL:EN:PDF> (дата звернення: 11.09.2022 р.).
5. Київець О. В. (2012). Європейські правові стандарти як міжнародно-правова категорія. *Європейські студії і право*. № 1(15). URL: <http://eurolaw.org.ua/publications/ukrainian-journal-of-european-studies/5-2011/44-2011-12-29-14-40-03> (дата звернення: 11.09.2022 р.).
6. Нешатаева Т. Н. (1998). Международные организации и право. Новые тенденции в международно-правовом. М.: Дело. 272 с.
7. Международное право. (2000). Отв. Ред. Ю. М. Колосов, Э. С. Кривчикова. Москва: Международные отношения. 454 с.
8. Бангалорські принципи поведінки суддів, схвалені резолюцією 2006/23 Економічної і Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 року. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_j67#Text (дата звернення: 11.09.2022 р.).
9. Нагребельний В. П. (2003). Стандарт. Юридична енциклопедія: В 6 т. Редколегія: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Т. 5 П-С. К.: Українська енциклопедія. С. 614–615.
10. Баймуратов М. А. (2000). Европейские стандарты локальной демократии и местное самоуправление в Украине. Харьков: Одиссей. 356 с.
11. Ляхівненко С. М. (2011). Міжнародні правові стандарти: до визначення поняття та видової характеристики. *Держава і право*. Вип. 51. С. 666–672.

12. Луць Л. А. (2005). Європейські міждержавні правові системи: загальнотеоретична характеристика : дис... д-ра юрид. наук: 12.00.01. НАН України; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. К. 565 с.
13. Хаустова М. Г. (2017). Міжнародні стандарти в контексті євроінтеграційних процесів в Україні. *Вісник Національної академії правових наук України*. № 2 (89). С. 43–53.
14. Правова доктрина України : у 5 т. (2013). За заг. ред. Ю. П. Битяка. Харків: Право. Т. 2 : Публічно-правова доктрина України. Ю. П. Битяк, Ю. Г. Барабаш, М. П. Кучерявенко та ін. ; за заг. ред. Ю. П. Битяка. 864 с.
15. Бринцев В. Д. (2010). Система організаційного забезпечення судової влади в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.10. Національний університет “Юридична академія України ім. Я. Мудрого”. Харків. 520 с.
16. Назаров І. В. (2011). Судові системи країн європейського Союзу та України: генезис та порівняння : моногр. Харків: Видавництво “ФІНН”. 432 с.

REFERENCES

1. *Novyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy: u 4 t.* (1998). [New explanatory dictionary of the Ukrainian language: in 4 vols.]. Uklad. V.V. Yaremenko, O. M. Slipushko. K.: AKONIT. Vol. 4. 941 p. [in Ukrainian].
2. *Yurydycheskaia entsyklopediya.* (1999). [Legal Encyclopedia.]. Pod red. M. Iu. Tykhomyrova. M.: Yzd. hosp. Tykhomyrova M. Yu. 526 p. [in Russian].
3. *Zakon Ukrainy “Pro standartyzatsiiu”.* [Law of Ukraine “On Standardization”]. *Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18#Text> (Accessed: 11.09.2022 r.) [in Ukrainian].
4. *Consolidated versions of the Treaty on European Union on the Functioning of the European Union Official Journal C83 of 30.03.2010.* URL: <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:FULL:EN:PDF> (Accessed: 11.09.2022 p.) [in English].
5. Kyivets O. V. (2012). *Yevropeiski pravovi standarty yak mizhnarodno-pravova katehoriia.* [European legal standards as an international legal category]. *Yevropeiski studii i pravo.* No 1(15). URL: <http://eurolaw.org.ua/publications/ukrainian-journal-of-european-studies/5-2011/44-2011-12-29-14-40-03> (Accessed: 11.09.2022 r.) [in Ukrainian].
6. Neshatayeva T. N. (1998). *Mezhdunarodnye organizatsii i pravo. Novye tendentsii v mezhdunarodno-pravovom.* [International organizations and law. New trends in international law]. M.: Delo. 272 p. [in Russian].
7. *Mezhdunarodnoe pravo.* (2000). [International law]. Otv. Red. Yu. M. Kolosov. E. S. Krivchikova. M.: Mezhdunarodnye otnosheniya. 454 p. [in Russian].
8. *Banhalorski pryntsyipy povedinky suddiv, skhvaleni rezoliutsiieiu 2006/23 Ekonomichnoi i Ekonomichnoi ta Sotsialnoi Rady OON vid 27 lypnia 2006 roku.* [Bangalore Principles of Judicial Conduct, approved by Resolution 2006/23 of the Economic and Social Council of the United Nations of July 27, 2006]. *Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” / VR Ukrainy.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_j67#Text (Accessed: 11.09.2022 r.) [in Ukrainian].
9. Nahrebelnyi V. P. (2003). *Standart. Yurydychna entsyklopediia: V 6 t.* [Standard. Legal encyclopedia: In 6 volumes]. Redkolehiia: Yu. S. Shemshuchenko (holova redkol.) ta in. T. 5. P-S. K.: Ukrainska entsyklopediia. P. 614–615 [in Ukrainian].
10. Baymuratov M. A. (2000). *Evropeyskiye standarty lokalnoy demokratii i mestnoe samoupravleniye v Ukraine.* [European standards of local democracy and local self-government in Ukraine]. Kharkov: Odissey. 356 p. [in Russian].
11. Liakhivnenko S. M. (2011). *Mizhnarodni pravovi standarty: do vyznachennia poniattia ta vydovoi kharakterystyky.* [International legal standards: to the definition of the concept and species characteristics]. *Derzhava i pravo.* Vol. 51. P. 666–672.
12. Luts L. A. (2005). *Yevropeiski mizhderzhavni pravovi systemy.: zahalnoteoretychna kharakterystyka :* [European interstate legal systems: general theoretical characteristics] dys... д-ра yuryd. nauk: 12.00.01. NAN Ukrainy; Instytut derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho. K. 565 p. [in Ukrainian].
13. Khaustova M. H. (2017). *Mizhnarodni standarty v konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv v Ukraini.* [International standards in the context of European integration processes in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy.* No 2 (89). P. 43–53 [in Ukrainian].

14. *Pravova doktryna Ukrainy*: u 5 t. (2013). [Legal doctrine of Ukraine: in 5 vols.]. Za zah. red. Yu. P. Bytiaka. Kharkiv: Pravo. T. 2: Publichno-pravova doktryna Ukrainy. Yu. P. Bytiak, Yu. H. Barabash, M. P. Kucheriavenko ta in. ; za zah. red. Yu. P. Bytiaka. 864 p. [in Ukrainian].

15. Bryntsev V. D. (2010). *Systema orhanizatsiinoho zabezpechennia sudovoi vlady v Ukraini*. [The system of organizational support of the judiciary in Ukraine] dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.10. Natsionalnyi universytet "Iurydychna akademiia Ukrainy im. Ya. Mudroho". Kharkiv. 520 p. [in Ukrainian].

16. Nazarov I. V. (2011). *Sudovi systemy krain yevropeiskoho Soiuzu ta Ukrainy: henezys ta porivniannia*. [Judicial systems of the countries of the European Union and Ukraine: genesis and comparison] : monohr. Kharkiv: Vydavnytstvo "FINN". 432 p. [in Ukrainian].

Дата надходження: 06.10.2022 р.

Victoria Chornopyska
Lviv Polytechnic National University,
doctor of law,
associate Professor of
civil law and procedure
of the Educational and scientific institute
of law, psychology, and innovation education
viktoriiia.z.chornopyska@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-3230-5971

LEGAL STANDARDS AS AN INTERNATIONAL LEGAL CATEGORY: THEORETICAL FOUNDATIONS

The article reveals trends in the development of legal standards as an international legal category, defines the content of these standards and their classification. It has been found that the standard in the legal context, first of all it should be found out: whether the standard is a separate legal category that enshrines rights, freedoms and obligations; or a standard is a legal category that determines the starting point for the development of norms, but at the same time does not give rise to clear rights, freedoms and obligations.

It is noted that there is no single prevailing position regarding the classification of international legal standards, however, the article proves that it is appropriate to classify them according to the following criteria: 1) according to the external form of expression – contractual, customary, those contained in acts of advisory and consultative bodies of international organizations, legal doctrines such as those enshrined in court decisions of international judicial bodies; 2) according to the subjects of their establishment – international standards of the UN, the Council of Europe, the EU, their advisory and consultative bodies, etc.; 3) by content – goals, principles, norms; 4) by scope – universal, regional, particular; 5) by legal force – imperative (formally binding), dispositive (formally optional), declarative, recommendatory (the so-called “soft law”); 6) by functions in the mechanism of international legal regulation – material and procedural; 7) according to the degree of certainty of the content: absolutely defined (in qualitative and quantitative terms), relatively defined (if used as evaluative concepts).

Key words: standard; state; international legal standards; national legal system; national legislation; Human Rights; harmonization; integration processes; intergovernmental organizations.